

Yalnız Yaşayan Suriyeli Kadınlar: Adana Örneği

DOI: 10.26466/opus.442407

*

Büşra Özüdoğru*

* Öğr. Gör., Siirt Üniversitesi, Sos. Bil. M.Y.O. , Siirt / Türkiye

E-Posta: busra.ozudogru@siirt.edu.tr

ORCID: [0000-0002-4778-8267](https://orcid.org/0000-0002-4778-8267)

Öz

Bu çalışmada savaş ve göç olgusunu en derin boyutuyla hissedен, babası veya kocası olmadığı için yalnız yaşamak durumunda kalan Suriyeli sığınmacı kadınların, kendilerine karşı yerel halkın bakış açısını nasıl algıladıkları ele alınmıştır. Bu bağlamda yalnız yaşamak durumunda kalan Suriyeli sığınmacı kadınların kendilerine yönelik olumsuz bir tavır olup olmadığı ve bu durumu nasıl algıladıkları, özellikle hemcinsleri olan Türk kadınlarının yalnız olan Suriyeli kadınlara yönelik tutumlarının ve algılarının nasıl olduğu incelenmiştir. Bunların yanı sıra dışlanma, güvenlik, sosyal baskı ve istismar gibi problemlerin varlığı, var ise bu tür olumsuzluklara karşı nasıl mücadele ettikleri yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile araştırılmıştır. Görüşme yapılan katılımcıların hepsi, erken yaşta evlenmiş ve kocalarını savaş dolayısıyla kaybettikleri için dul kalmışlardır. Araştırmada 18-42 yaş aralığında 8 katılımcı ile görüşülmüştür. Araştırmanın sonucunda yerli halkın Suriyeli dul kadın sığınmacılara yönelik olumsuz bir tutumları olduğu, özellikle Türk kadınlarının kendilerini aile düzenini bozma, ikinci eş olma durumlarından dolayı tehlikeli olarak gördükleri tespit edilmiştir. Ayrıca Suriyeli kadınlar hem Suriyeli oldukları hem de yalnız yaşadıkları için, sosyal dışlanmaya maruz kalmaktadır. Evlerinde ve mahallerinde güvenlik sıkıntısı yaşadıkları tespit edilen kadın sığınmacıların, evlilik yönünde baskı, sözlü veya fiziksel taciz ve çeşitli pek çok istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir. Tüm bunlara karşı, Suriyeli katılımcılar mücadelelerinde çaresiz kalmakta, çoğunlukla evden dışarıya çıkamadıkları bir hayat yaşamaya mecbur bırakılmakta, bu da sosyal hayata uyumlarını daha da zorlaştırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yalnız Suriyeli kadınlar, Sosyal dışlanma, Güvenlik, İstismar, Sosyal baskı*

Syrian Women Living Alone: Adana Sample

*

Abstract

In this study, it was discussed how the Syrian asylum-seeking women, who felt the deepest dimension of war and immigration and who had to live alone because they were not their father or husband, perceived the viewpoint of the local people against them. In this context, it has been examined whether the Syrian asylum-seeking women who have to live alone have a negative attitude towards them and how they perceive this situation, especially the attitudes and perceptions of Turkish women, who are hereditary, to the lonely Syrian women. In addition to these, the existence of problems such as exclusion, security, social repression and abuse, and how to fight against such negativities, have been researched through semi-structured interview techniques. All interviewed were married at an early age and remained widowed because they lost their husbands due to war. In the study, 8 participants were interviewed at the age of 18-42. As a result of the research, it was determined that the indigenous people had negative attitudes towards Syrian widow asylum seekers, especially Turkish women regarded Syrian widowers as dangerous due to disturbance of family order and second wife status. In addition, Syrian women are exposed to social exclusion because they are both Syrian and lonely. It has been found that female asylum seekers who have been found to have security problems in their homes and in their neighborhood have been subjected to pressure, verbal or physical abuse in marriage and many other abuses. Against all this, Syrian participants are desperate in their struggle, often forced to live a life they can not get out of the house, which makes social adjustment more difficult.

Keywords: Only Syrian women, Social exclusion, Security, Abuse, Social pressure

Giriş

15 Mart 2011’de Suriye’de başlayan olaylar giderek savaş ve şiddet ortamına dönüşmüş ve dünyanın en büyük krizi haline gelmiştir. Yaklaşık 5 milyon insan can güvenliği sebebiyle komşu ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Türkiye’nin “açık kapı” politikası sayesinde yaklaşık 3,5 milyon Suriyeli de geçici koruma statüsünde Türkiye’ye sığınmıştır. Bunun yaklaşık 1,5 milyonunu ise kadın sığınmacılar oluşturmaktadır.¹ Suriyeli sığınmacılar ile ilgili yapılan araştırmalar ve hazırlanan raporlar, 2011’den beri Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacıların sayısının gün geçtikçe artması ve Suriye’deki iç savaş ve şiddet ortamının hala sürüyor olması nedeniyle Suriyeli sığınmacıların uzun süre Türkiye’de kalacaklarını göstermektedir. Bu ağır göç dalgası Türkiye'nin sosyal, siyasal ve ekonomik değişimler yaşamasına neden olduğu gibi, Suriyeli göçmenler için de büyük problemler, sıkıntılar ve zorlukları beraberinde getirmiştir.

Bugün gelinen noktada sınıra yakın bölgeler başta olmak üzere Türkiye'nin hemen her ilinde Suriyeli göçmenler var olma mücadelesi vermektedir. Türkiye, Suriyelilere yönelik yürüttüğü göç politikasında önemli adımlar atmış, Suriye’den gelenlere geçici koruma statüsü verilmiş, sağlık, eğitim, gıda gibi temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi sağlanmıştır. Ancak bu ihtiyaçlar asgari düzeyde sağlanabilmekte, kimi zaman ise ayrımcılık, sosyal uyum problemleri, dil problemleri yüzünden sağlanamamaktadır. Suriyeli sığınmacıların yaşadığı bu sıkıntıların en çok etkilenenlerinden biri de kadın sığınmacılardır. Özellikle savaşta kocasını veya babasını kaybetmiş ve Türkiye'ye zor şartlar altında sığınmış kadın sığınmacıların yaşadıkları problemler çok çeşitli olabilmektedir.

Suriyeli kadın sığınmacıların yalnız başlarına gerçekleştirdikleri bu zorlu göç; göç edip geldikleri yerlerde de farklı sıkıntılara bürünmektedir. Türkiye'de kendi başlarına var olma mücadelesi veren Suriyeli kadın sığınmacılar savaştan kaçarak geldikleri bu yabancı yerde, çetin bir var olma mücadelesi vermektedirler. Elbette ki göç, yalnızca göç eden tarafı değil göçü karşılayan toplumu da etkilemekte ve sosyal sorunlara gebe olabilmektedir. Söz konusu bu kadın sığınmacılara yönelik var olan çeşitli

¹ (T.C. İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017).

algılar (olumlu/olumsuz) bunlardan birisidir. Özellikle genç yaşta dul kalmış ya da babalarını kaybettikleri için hayatlarını tek başlarına idame ettiren Suriyeli kadınlara yönelik bir takım sosyal mesafeler, kuşku ve olumsuz algılar olabilmektedir. Bu araştırma çerçevesinde Suriyeli dul kadınların yaşadıkları problemler, bizzat kendi görüşlerine başvurularak değerlendirilmiş, yerli halkın kendilerine yönelik tutumları, sosyal dışlanma, güvenlik ve istismar problemleri yaşayıp yaşamadıkları, yaşıyorlarsa bu durumlarla nasıl mücadele ettikleri üzerine derinlemesine görüşmeler yapılmış ve bulgular değerlendirilmiştir.

Yalnız, Sığınmacı ve Kadın Olmak

Bu araştırmanın temel problemi, yalnız, sığınmacı ve kadın olmaktan dolayı Suriyeli dul kadınların yaşadıkları sorunların neler olduğunu tespit etmektir. Yerli halkın yalnız yaşayan Suriyeli kadınlara yönelik olumsuz tutumlarının ve algının olup olmadığı, dışlanma probleminin varlığı, güvenlik sorunu, baskı, istismar ve taciz sorunları bu araştırmanın temel problemi bağlamında ele alınmış ve bu amaç doğrultusunda incelenmiştir.

Suriye’de yaşanan savaşta kocalarını kaybeden kadınlar gerek can güvenliği gerekse gördükleri zulüm nedeniyle Türkiye’ye sığınmışlardır. Ancak geldikleri yerlerde yalnız ve kadın sığınmacı olmanın zorluklarıyla da mücadele etmek durumunda kalmışlardır. Kendilerine yönelik olumsuz algı ve davranışlar, beraberinde birtakım problemleri de doğurmuştur. Türkiye’de özellikle son dönemlerde yalnız olan kadın sığınmacıların Türk erkeklerini etkilediği ve dolayısıyla Türk kadınları için bir rakip ya da tehdit olarak algılandığı, bu sebeple aile düzenini bozdukları yönünde algının artışı söz konusudur. Bu çalışmada bu konunun Suriyeli kadınların gözünden bir değerlendirmesi, kendilerine karşı olumsuz bir algının olup olmadığı, böyle bir olumsuz algı var ise bu olumsuz kabule karşı nasıl mücadele ettikleri incelenmiştir.

Türkiye’de Google arama motorunda Suriyeli kadınlara yönelik en çok aratılan bilgiler arasında şunlar görülmektedir: "Suriyeli kadınların güzellik sırları", "Suriyeli kadınların fotoğrafları", "Suriyeli kadınların telefon numaraları" ve Suriyeli kadınlara yönelik aratılan müstehcen bilgiler ilk sırada yer almaktadır. Google’da en çok aratılanlar gösteriyor ki, Suriyeli

kadınlara yönelik bir istismar ve olumsuz algı söz konusu ve bu durumdan en büyük zarar görenler de yine Suriyeli kadınların kendisidir.

Türkiye’de Suriyeli kadınlara yönelik yapılan önemli bazı çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan çalışmalardan bazıları kamp içi ve kamp dışında yaşayan Suriyeli kadınların yaşam koşulları, ihtiyaç analizleri ve sosyal sorunlarının genel bir çerçevesini çizmek amacıyla yapılmıştır. Türkiye’de AFAD ve MAZLUMDER’in yaptığı çalışmalar bu anlamda önemlidir. AFAD’ın *Türkiye’de Suriyeli Kadınlar* isimli çalışmasında (2014), Suriyeli kadınların demografik bilgileri, iç savaşın yaşamları üzerindeki etkileri, kamp dışında barınma ve temel ihtiyaçları, sağlık sorunları, gelecek planları gibi konular üzerinde durulmuştur. Yapılan anket çalışması neticesinde toplumsal cinsiyetin sığınma sürecini yapılandıran bir faktör olduğu, özellikle kadın ve kız çocuklarının bu süreçten olumsuz anlamda etkilendikleri ortaya konmuştur (AFAD, 2014, s.13). Ancak, anket çalışmaları kadınların sığınmacı pozisyonunda yaşadıkları sosyal problemlerin daha detaylı şekilde anlaşılmasında yetersiz kalabilmektedir. Bu anlamda yüz yüze gerçekleştirilen mülakat çalışmaları da mevcuttur. MAZLUMDER’in, temel ihtiyaçların dışında, Suriyeli kadınların yaşadıkları güvenlik sorunu ve istismarların varlığını ortaya koymak adına *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Kadın Sığınmacılar Raporu* önemlidir. Buna göre, kamp dışında yaşayan Suriyeli kadınlar, barınma, giyim, sağlık ve eğitim olanaklarından yararlanma konusunda bir mahrumiyet yaşamakla birlikte, cinsel taciz, çok eşli evlilikler, fuhuş ve emek sömürüsü gibi çeşitli sosyal problemlerle de mücadele etmektedirler (MAZLUMDER, 2014, s.5).

Türkiye’ye göç etmek durumunda kalan Suriyeli kadınların en sık karşılaştıkları durumlardan biri de gizli evlilik, para karşılığı veya ikinci eş olarak evlilik teklifleridir. Çaresiz veya yalnız oluşlarından faydalanan ve bir kadın istismarının oluşmasına yol açan bir kesimin varlığı söz konusudur. Al-Jazeera Turk’ün, Öğretim Görevlisi Tuba Duman’ın yaptığı *Bir Kadın İstismarı Olarak Suriyeli Kadınların İkinci Eş Olması* çalışmasıyla ilgili röportajda (2017), Türkiye’ye göç etmek zorunda kalan Suriyeli kadınlarla yapılan ikinci evlilikler üzerinde durulmuş ve konunun istismar boyutu ele alınmıştır. Bu çalışmaya göre Türkiye’de bu durum sosyal bir sorun haline gelmiştir. Ayrıca Suriyeli kadın sığınmacılar çaresiz kaldıkları ve paraya ihtiyaçları olduğu için ikinci eş olmayı kabul etmektedir. Duman’a göre erkekler bu durumu "ganimet" olarak görmektedir (Al-Jazeera Turk,

2017). Özellikle yalnız yaşıyan; yaşadıkları yerler itibariyle de istismara açık pozisyonda olan Suriyeli kadınların zor şartlar altındaki durumu, bu durumlarından faydalanmak isteyen bir kesimi de beraberinde getirmiştir. Evli ya da bekar erkeklerin, Suriyeli kadınlara resmi olmayan (imam nikahı veya muta nikahı) evlilik tekliflerinde bulunması, bunun için gerekirse para teklif etmesi ve çeşitli baskı yollarının denenmesi, yalnız yaşıyan Suriyeli kadınların sosyal problemi haline gelmiştir. Bu durum ayrıca Milliyet Gazetesi tarafından *Suriyelilerle Evlilik Ticarete Dönüştü* başlıklı haberiyle de ortaya konmuştur (Milliyet Gazetesi, 2014). Suriyeli kadınların sığındıkları ülkelerde güvenlikten yoksun şekilde yaşamaları ve çeşitli taciz ve istismarlara maruz kalmaları yalnızca Türkiye’de yaşanan bir problem değildir. Zira Uluslararası Af Örgütü’nün 2016’nın başında Lübnan’daki Suriyeli kadın sığınmacılara yönelik gerçekleştirdiği *Güvenli Bir Yer İstiyorum: Suriye’den Gelen Mülteci Kadınlar, Evlerinden Ayrılmış ve Lübnan’da Korunmasız* isimli çalışma gösteriyor ki, yalnız, sığınmacı ve kadın olmak, Suriyeli kadınların güvenlik sorunu, baskı ve taciz riskiyle karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır.

Suriyeli kadın sığınmacıların Türkiye’deki barınma koşulları oldukça yetersizdir. Aynı zamanda güvenlik açısından da sıkıntılı durumda olan evlerde yalnız yaşamak zorunda kalan kadın sığınmacılar, evlerinde güven içerisinde barınmamakta ve korkmaktadırlar. Bunun yanı sıra insanlara güven problemi, düşük ücrete çalıştırılma ve dolayısıyla bir emek sömürüsüne maruz kalma, yaşadıkları bir takım taciz ve istismar durumları da Suriyeli kadınların Türkiye’de verdikleri yeni bir savaşın varlığını ortaya koymaktadır (Toplu, 2015).

Kadınların göçten etkilenme dinamikleri hiç şüphesiz erkeklerin göçten etkilenme dinamiklerinden farklılık göstermektedir. Yalnız yaşıyan kadınların, hem savaştan dolayı ülkelerinden kaçarak ve dolayısıyla oldukça çaresiz durumda Türkiye’ye sığınmaları, hem de bu göçü yalnız veya çocuklarıyla birlikte kendi başlarına gerçekleştirmek durumunda kalmış olmaları, sığındıkları bölgelerde yeni rol ve statülerinin olmasına neden olmuştur. Zira artık dul aile reisi kadınlardır ve bakım veren rolleri artmıştır. Eşlerinden kalma sorumlulukları da yüklenen kadınlar, erkek egemenliği altında birtakım sorunlarla da baş etmek durumunda kalmaktadır. Göç ve sığınma durumlarında kadınlar her zaman sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunlar ilk ve son olmayacak olmakla birlikte bugün

yaşayan Suriyeli kadın sığınmacıların durumunu daha net okumamız adına önemlidir (Buz, 2006).

Konu ile ilgili yapılmış çalışma ve raporlar, Suriyeli kadın sığınmacıların yaşadıkları sosyal problemlerin varlığını ortaya koymuş olmakla birlikte, yalnız yaşamak durumunda kalan, dul aile reisi kadınların problemleri özelinde bir çalışmanın eksikliği söz konusudur. Araştırmamız bu anlamda diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir. Suriyeli kadınların dul olmalarından kaynaklı yaşadıkları problemlere ışık tutacak olması bakımından araştırmamız önem arz etmektedir.

Yöntem

Araştırma kapsamında Türkiye'ye göç eden ve yalnız yaşamak zorunda kalan 8 Suriyeli kadın ile görüşülmüş, bu kadınlar 18-42 yaş aralığı olarak sınırlandırılmıştır. Çalışma, zaman aralığı olarak da üç ay ile sınırlandırılmış olup, Kasım 2017 ile Ocak 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilen görüşmelerin rapor edilmesiyle sonuçlandırılmıştır. Bu araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmanın olgu ve olayların kendi doğal ortamları içinde gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik olmasından dolayı araştırmada nitel çalışma tercih edilmiş ve veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış mülakat tekniğine başvurulmuştur. Çalışmada kullanılan araştırma deseni nitel araştırma desenlerinden olgubilimsel yani fenomenolojik yaklaşımdır. Fenomenolojik araştırma, koşulları anlamada, problem tanımlamada ve çözüm üretmede bireyi merkeze oturtmakta ve araştırmayı birey ekseninde yürütmektedir. Araştırmamıza uygun olarak yalnız yaşayan Suriyeli kadın sığınmacıların yerli halk tarafından kendilerine karşı nasıl bir algının olduğuna ilişkin elde edilen veriler bu araştırma deseni ile incelenmiştir. Böylece kendilerine karşı beslenen algıların tanımlanması ve anlamlandırılmasında Suriyeli kadın sığınmacıların görüşlerine başvurulmuştur. Fenomenolojik yaklaşım, olguların temelinde yatan problemin tanımlanmasında kullanılacak etkin bir araştırma deseni olduğu için çalışmamızda kullanılmak üzere başvurulmuştur. Fenomenoloji araştırmaları, genellenebilir sonuçlar ortaya koymayabilir. Ancak bu araştırmalar, bir olgunun daha iyi tanınmasına ve anlaşılmasına yardımcı olacak sonuçlar sağlayan örnekler, açıklamalar ve

yaşantılar sunabilmektedir (Yıldırım, Şimşek, 2013, s.81). Bu araştırma deseninde seçilecek örneklemelerin amaçlı örneklem olması, yaşanmış tecrübelerin olması, az sayıda kişiden nitelikli bilgi edinmek ve ilk elden sübjektif bilgi almak adına önemlidir. Araştırmamızda örneklemlerimiz buna uygun olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden kartopu tekniği ile örneklem seçilmiştir. Ancak kartopu örnekleme tekniğinden kaynaklanabilecek sorunlar dikkate alınarak farklı sosyo-ekonomik seviyeler başlangıç noktası alınmıştır. Örneklem grubunda belirlenen sosyo-ekonomik farklılık bize, konunun daha geniş çapta değerlendirilmesine, aynı koşulları paylaşmayan Suriyeli kadınlarda problemin değişip değişmediğini görmemize olanak sağlamıştır. Araştırmada veri toplama tekniği olarak yarı-yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Ayrıca Türkçe anlamayan ve konuşamayan katılımcılar için görüşmeler tercüman eşliğinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Bulguları ve Tartışma

Katılımcılarımızın demografik bilgileri araştırmamız açısından önem arz etmektedir. Öncelikle araştırmamız yalnız yaşayan Suriyeli kadınlar üzerine olduğundan babası veya kocası olmadan yaşamak durumunda kalan kadınlar ile görüşülmüştür. Suriye'de evlilik yaşı çok düşük olduğundan görüştüğümüz kadınların tümü 18 yaşından önce evlenmiş ve dul kalmışlardır. Bu sebeple babası olmayan genç kızlara ulaşılamamıştır.

Aşağıdaki demografik bilgileri içeren tabloda, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, gelir durumu, çocuk sayısı ve Türkçe bilme durumları belirtilmiştir:

Araştırmada 8 katılımcı ile görüşülmüştür. Yaşları 23-42 arasında olan katılımcılarımızın eğitim durumları incelendiğinde çoğunluğu ilkokul mezunudur. Suriye'de yeni sistemden önce ilk okulu bitirmek için 6.sınıfa kadar okunduğu öğrenilmiştir. Araştırma kapsamında görüşülen Suriyeli kadın sığınmacılarda çalışma oranı oldukça düşüktür. Katılımcıların geneli çalışmamaktadır. Katılımcılarımızın sosyo-ekonomik düzeyleri orta ve alt seviyedir. Daha üst gelire sahip Suriyeli dul kadınlara ulaşılamamıştır.

Tablo 1. Sosyo-Demografik Özellikler

Katılımcılar	Yaş	Eğitim Durumu	Çalışma Durumu	Gelir Durumu	Çocuk Durumu	Türkçe Bilme Durumu
K1	35	6.sınıf (ilkokul mezunu)	Çalışmıyor	1500-2000	8	Bilmiyor
K2	38	Okuma yazma bilmiyor	Çalışmıyor	1500-2000	5	Bilmiyor
K3	42	Okuma yazma bilmiyor	Çalışmıyor	500-1000	5	Bilmiyor
K4	39	İlkokul mezunu	Çalışmıyor	500-1000	3	Orta Düzey
K5	42	İlkokul mezunu	Çalışmıyor	500-1000	2	Biliyor
K6	30	İlkokul mezunu	Çalışıyor	1500-2000	6	Orta Düzey
K7	26	İlkokul mezunu	Çalışıyor	500	3	Orta Düzey
K8	23	İlkokul mezunu	Çalışmıyor	500	4	Bilmiyor

Bunun sebebi, kadınların esas geçim kaynağı olan kocalarını kaybetmesidir. Görüşmeler esnasında kocaları varken daha refah bir hayatları olduğunu belirten katılımcılar, bu durumun kocalarının vefatından sonra değiştiğini vurgulamışlardır. Araştırmada sosyo ekonomik seviyesi yüksek olan Suriyeli dul kadınların çoğunun aileleriyle birlikte Avrupa'ya çıktıkları bilgisi edinilmiştir. Katılımcılar genel olarak kocalarını ve çocuklarından bazılarını savaşta çıkan çatışma veya bombardıman dolayısıyla kaybetmiştir.

Katılımcıların Türkçe bilme durumları incelendiğinde, çoğunun Türkçeyi bilmediği veya sadece bazı cümleleri anladığı tespit edilmiştir. Ancak bazı soruların anlayıp cevaplandığı görülmüştür (örneğin, yaşları sorulduğunda cevap verebiliyorlardı). Katılımcılarımızdan yalnızca biri Türkçeyi anlayıp konuşabilmektedir. Bu durum incelendiğinde, dil bilme sorununun dışlanma, ötelenme, baskı görme ve iletişim eksikliğine de

neden olduğu görüşmeler esnasında ortaya çıkmıştır. Ayrıca dil bilmeme sorunu kendilerini, olumsuz veya gerekli koşullarda savunmasız bırakmaktadır.

Tablo 2. Geldikleri Yerler ve Yaşadıkları Mahalleler

Katılımcılar	Geldikleri Yer	Yaşadıkları Mahalle
K1	Halep / Merkez	Sümer Mahallesi
K2	Humus / Palmyra	Sümer Mahallesi
K3	Halep / Merkez	Sümer Mahallesi
K4	Halep / Merkez	Sümer Mahallesi
K5	Halep / Merkez	Mirzaçelebi Mahallesi
K6	Halep / Köyleri	Denizli Mahallesi
K7	Halep / Köyleri	Denizli Mahallesi
K8	Halep / Köyleri	Denizli Mahallesi

Görüştüğümüz katılımcıların yedisi Halep'ten biri ise Palmyra'dan gelmiştir. Halep'ten gelen katılımcılarımızın ise dördü merkez üçü ise köylerinden gelmiştir. Katılımcıların yaşadıkları mahalleler, Adana'nın orta ve alt sınıf mahalleleridir. Bu bölgelerde Suriyelilerin yaygın olarak bulunduğu bilinmektedir. Ayrıca özellikle Sümer ve Denizli mahallelerinde Suriyeli esnaflar da bulunmaktadır ve katılımcılarımız alışverişlerini çoğunlukla bu esnaflardan karşladıklarını belirtmişlerdir. Yaşadıkları evler bakımsız ve oldukça eskidir. Ancak mahallede yerlilerin yaşadıkları evlerin de iyi olmadığını belirtmeliyiz. Ayrıca bu mahallelerde, uyuşturuğu madde ticareti, kaçakçılık, gasp gibi olayların sıklıkla yaşandığını da katılımcılarımız görüşmeler esnasında belirtmişlerdir.

Yerli Halkın Suriyeli Dul Kadınlara Karşı Tutumu

Araştırmanın ilk bölümünde, yerli halkın Suriyeli kadınlara karşı nasıl davrandığı, yalnız yaşıyor olmalarının bölgedeki insanlar tarafından nasıl karşlandığı ve olumsuz bir tutumlarının olup olmadığı Suriyeli dul kadınların görüşlerine başvurularak ölçülmeye çalışılmıştır. Buradaki amaç, Suriyeli dul kadın sığınmacıların gözünden, yerli halkın kendilerine nasıl davrandıklarını ve onlara nasıl baktıklarını; dul olmalarının bu duruma etkisini incelemektir.

Suriyelilere yönelik olumsuz bir tutumun olduğunu gerek sosyal hayatta vatandaşların kullandıkları söylemlerden, gerekse sosyal medyadan bilmekteyiz. Kendilerine iyi davrananların da olduğunu belirten katılımcıların tümü, sosyal hayatta bir şekilde olumsuz davranış ve tutumla da karşılaştığını belirtmiştir. Yaşadıkları mahallede çok sevilmediklerini belirten katılımcılar, özellikle ev sahiplerinin Suriyelilere ev vermedikleri ya da ederinden daha fazla bir ücrete verdiklerini belirtmişlerdir. Yalnız ve çaresiz oluşlarından dolayı kendilerine kolaylık sağlanmadığından şikayetçi olan katılımcılardan birinin ifadesi şöyledir:

"Ev kiralarını çok yüksek istiyorlar. Dul oluşum, yetimlerimin oluşunu hiç umursamıyorlar, kolaylık göstermiyorlar" (K-7).

"Evleri bize kiraya vermek istemiyorlar ya da ederinden fazla kiraya veriyorlar. Şu an oturduğum evden çıkamam, çıkarsam çok daha pahalıya ev bulacağım. Ve hangi ev sahibine gitsek "Suriyelilere yok" diyorlar. Bizi dışlıyorlar" (K-2).

Gittikleri mahallelerde ev tutmak istediklerinde kendilerine kolaylık sağlanmadığından ve ev kiralarının yüksek oluşundan şikayet eden katılımcılar, komşuları ve çevre halk tarafından da olumsuz davranışlara maruz kalmaktadırlar. Görüşmelerden elde edilen verilere göre, Suriyeli kadın sığınmacılar yerli halkın kendilerini istemediklerini ve bu sebeple kötü davrandıklarını düşünüyorlar. Oturdıkları mahallede yaşadıkları trajik olaylar, kendilerini yerli halka karşı daha da kapatmakta ve evlerinden dışarıya çıkamadıkları bir hayat yaşamalarına neden olmaktadır. Komşuluk ilişkilerinin olmadığı, dil bilmedikleri için sosyal hayata adapte olamadıkları bir ortamda var olmaya çalışan Suriyeli kadınlar, çocuklarının dövülmesi, dışlanması, kimi zaman ise evlerine, camlarına taş atmaya varan olaylarla mücadele etmektedirler. Bu tür problemler göç edip gelen Suriyeli sığınmacıların çoğunun yaşadığı problemlerle paralellik göstermektedir, bu anlamda katılımcıların dul olmalarından kaynaklı problemler değildir. Ancak kendileri için en büyük mücadelenin dul olmalarından kaynaklı olduğunu belirtebiliriz. Yaş ortalamaları 34 olan katılımcılar, yalnız yaşıyor olmaları sebebiyle de yerli halk tarafından olumsuz davranışlara maruz kalmaktadırlar:

"Ben Türkiye'ye önce kocamla gelmiştim, 7 ay önce Suriye'ye ziyarete gitti ve çatışmada vefat etti. Dul kalır kalmaz ise buradaki insanların bana bakışları değişti. Yalnız olmam onların dikkatini çekiyor. Eşimin vefatından sonra bana bazı imalar yapılmaya başlandı: "Evlendir misin?", "Suriyeliler güzel" gibi cümleler kuruyorlar. Buradaki insanlar yalnızlığımı kullanmaya çalışıyorlar. Ayrıca dul Suriyeli kadınlara yönelik genel olarak şöyle bir algı var: Türk erkekleri bizi kötü işler yapabilecek kadınlar gibi görüyorlar. Bunu etraftan da duyuyorum" (K-1).

"Komşuların yanına kocası varken giremem, dul olduğum için kötü karşılanacağını biliyorum. Bir de komşularım sürekli "Sen nereden geçiniyorsun?", "Nereden alıyorsun?" diye çok sorarlar. Her şeyimi sorarlar. Kadın başıma nasıl tek başıma yaşarmışım diye çok üstüme geliyorlar" (K-5).

Dul olmak, toplumsal anlamda olumsuz karşılanan bir durumu simgelemektedir. Deyim yerindeyse dul olmak adeta "damgalı" olmaktır. Yapılan her davranış, her hareket, sosyal ilişkiler ve insanlarla olan iletişimler takip edilir ve sorgulanır. Buna bir de Suriyeli kimliği eklendiğinde, katılımcıların yaşadıkları zorluk daha fazla olmaktadır. Görüşmelerde, Suriyeli kadın sığınmacılar, dul olmaları sebebiyle bölge halkının kendilerine karşı davranışlarını olumsuz olarak değerlendirmektedir. Kötü işleri yapabilecek potansiyelde kadınlar olarak görülmeleri, iftiraya uğramaları, gittikleri her yerin mahalle sakinleri tarafından sorgulanmaları, sosyal baskıya maruz kaldıklarını göstermektedir. Tüm katılımcılar, yaşadıkları zorluklarla mücadele etmede zorlandıklarını, kimi zaman kendilerine kullanılan ifadelerden utandıklarını ve yerin dibine girmek istediklerini belirtmişlerdir. Kimi zaman ise evden dışarıya çıkmayarak, yaşadıkları baskıdan uzaklaşmaya çalışmışlardır. Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet farklılığından kaynaklanan sorunlar savaş süresince kendini gösterdiği gibi, göçle geldikleri toplumda da kendini göstermektedir. Eşi hayatta olmayan dul aile reisi kadınların Türkiye'deki var olma mücadelesi ise, kendilerine karşı duyulan olumsuzluklar, kötü düşünceler, yalnız yaşadıkları için mahalle sakinleri tarafından baskı altında tutulma, özgür hareket edememe ve evlilik konusuna baskı görme, istismar vb. problemler altında kendini

göstermeye devam etmektedir. Türk erkeklerinin kendileriyle gizli veya para karşılığı imam nikahlı olarak evlenmeleri yönünde yapılan baskılar katılımcılarımızın hayatlarını oldukça zorlamaktadır. Katılımcılarımızın tamamına yakını kendisiyle imam nikahı ile evlenmek isteyenler olduğunu belirtmiştir. Bunların büyük çoğunluğu ise baskıya dönüşecek şekilde meydana gelmiş, kadınların bu durumdan rahatsız olmalarına ve kendilerini güvende hissetmemelerine neden olmuştur. Kendileriyle evlenmek isteyen Türk erkeklerine karşı, katılımcılarımız teklifleri kabul etmediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca çok eşlilik durumuna yönelik, vefat eden eşlerinin hayattayken başka evliliklerinin olup olmadığı sorulmuş, ancak tek eşli olduklarını da ifade etmişlerdir. Çalışmamızdaki bu bulgular, Tuba Duman'ın *Bir Kadın İstismarı Olarak Suriyeli Kadınların İkinci Eş Olması* başlıklı çalışmasından farklılık göstermektedir. Duman, savaş nedeniyle Suriye'den göç eden kadınlarla ikinci eş olarak evlenilmesinin Türkiye'nin önemli bir sosyal sorunu haline geldiğini vurgulamıştır. Özellikle çaresizlikten dolayı Suriyeli kadınların ikinci eş olma durumunu kabul ettiklerini belirten Duman'ın çalışmasında elde ettiği bulgulardan farklı olarak, Adana örneğinde görüştüğümüz Suriyeli dul kadınlar, evlilik tekliflerini kabul etmediklerini ve evlenmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir. Suriyeli dul kadınların ikinci bir evliliği düşünmemesindeki en büyük sebebin çocuklarının oluşu; annelik ve bakım veren rollerinin daha ağır basıyor oluşu olarak değerlendirmek mümkündür.

Türk Kadınları İçin Tehlike Olarak Görülme

Dul yaşayan Suriyeli kadınların problemlerinin en hazin yönü belki de hem cinsleri tarafından gördükleri baskı ve kendilerine karşı kullandıkları ifadelerdir. "Türk kadınları size nasıl davranıyor?" sorumuza katılımcıların çoğunluğu, Türk kadınlarının kendilerine, kocalarını elinden almaya çalıştıkları yönünde tepki verdiklerini ve Suriyeli dul kadınları sevmediklerini belirtmişlerdir:

"Türk kadınları dul olduğumdan dolayı benden nefret ediyorlar. "Kocalarımızı elimizden alıyorsunuz, ocağımızı başımıza yıktınız, daha bir de yardım mı bekliyorsunuz" sözünü çok duydum" (K-4).

Elde edilen verilere göre dul yaşıyan ve yaşları genç ve orta olarak değişen katılımcılar, yerli kadınlar tarafından bir tehlike olarak görölmektedir. Türk kadınları arasında, göç edip gelen kadın sığınmacıların erkekleri etkilediği ve aile düzenleri için bir tehlike olduğu görüşünün yaygınlaşmaya başladığını katılımcıların görüşlerinden tespit etmekteyiz. Ancak Türk kadınlarının yalnız yaşıyan Suriyeli kadınlara yönelik bu bakışında, özellikle Suriye’de ve diğer Ortadoğu ölkelerinde kadının toplumdaki konumu, ikinci veya daha çok evliliklerin Türkiye’ye oranla daha çok yaşıyan oluşunun etkisi olduğunu belirtebiliriz. Zira katılımcılarımız ölkelerinde kendilerine verilen evlilik cüzdanında erkeğin zevcesi kısmında dört eş için yer ayrıldığını, bunun resmi olarak tanımlanan bir durum olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılarımızdan birinin “*Türk kadınları kocaları var diye beni ve dul kadınları kısıkanıyorlar. Suriyeliler kuma olarak veya ikinci, üçüncü eş olarak gidebiliyorlar, bizde bu gelenek var. Sanırım bundan korkuyorlar*” (K-7) ifadesi bu anlamda önemlidir.

Ancak görüşölen katılımcıların hiçbiri evlenmeyi düşünmediklerini, Türk erkekleriyle evlenerek kumalığı kabul eden birkaç kadından yola çıkarak, tüm Suriyelilerin bu şekilde evlenebileceği yönünde bir yanlış algının olduğunu beyan etmişlerdir. Evlenme durumu söz konusu olursa, bunu daha ziyade Suriyeli bir erkekle düşüneceklerini de vurgulamışlardır. Katılımcılarımızdan biri Suriyeli kadınların yaptıkları evliliklerin daha ziyade bekar veya dul erkekler ile yapıldığını, kuma olarak evlenmeyi özellikle Suriyeli dul kadınların kabul etmeyeceğini belirtmiştir. Ancak, yerli halkın dul ve aynı zamanda Suriye’den gelen bu kadınlara yönelik gerek dışlama ve varlıklarını kabul etmeme, gerekse evlilikleri adına tehlike olarak görme durumlarının olduğu anlaşılmaktadır. Mahallelerinde attıkları her adımın, evlerine gelen her misafirin takip edilmesi, gittikleri yerlerin sorgulanması Türk kadınları tarafından yaşadıkları toplumsal baskıyı ortaya koymaktadır. Suriyeli dul kadın sığınmacılardan edindiğimiz görüşe göre, Türk kadınları kendilerini hem sevmemekte hem de potansiyel kuma olarak görmektedir.

Sosyal Dışlanma

Araştırmamız gereği sosyal dışlanma problemine odaklanılmış ve Suriyeli dul kadınların yaşadıkları sosyal dışlanma problemlerinin analiz edilmesi

amaçlanmıştır. Sosyal dışlanmanın günümüzde giderek artmasının temel nedenlerinden biri artan ulusal ve uluslararası göçtür ve göç eden vatandaşlar, sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Göçmenler ayrımcılık, ırkçılık, ötekileştirme, sosyal dışlanma, kayıt dışı çalışma, yoksulluk gibi sorunlarla karşılaşmakta toplumsal sorunların merkezinde görülebilmektedirler (Küçükşen, 2017, s.2402).

Bauman, *Sosyolojik Düşünmek* isimli kitabında Norbert Elias'ın yerleşikler ve dışarlıklar teorisindeki önyargı üreten durumlara ilişkin analizlerde bulunur. Bauman'a göre, yerleşik olanlar yani yerli halk, yerleşimlerinin uzunluğu ve o yer üzerinde kazanılmış hakları olduğu düşünceyle hareket eder, bu sebeple dışardan gelenler yalnızca yabancı olarak değil, işgalci ve istilacı olarak görülürler (Bauman, 2009, s.60). Buradan hareketle göç sürecinde dezavantajlı konumda olan kadınların ve çocukların istismar ve dışlanmaya daha açık gruplar olduğunu belirtebiliriz. Zira çalışmanın ilk iki bölümünde katılımcıların ifadelerinde yer alan çocuklarının dövülmesi ve azarlanması, kendilerine yönelik duyulan nefret ve ev sahiplerinin ve mahalle sakinlerinin kendilerini dışlaması bu durumun örneği olarak gösterilebilir.

Adaman ve Keyder'in çalışmasına göre (2007), sosyal dışlanmayı ekonomik, kültürel, politik ve mekansal dışlanma olarak kategorilendirmek mümkündür. Bu çalışma Türkiye'de sosyal dışlanmanın yoksulluk dışında başka etmenlere de bağlı olduğunu göstermektedir. Örneğin, çocuk ve gençlerde yoksulluğun eğitim ve emek süreçlerine etkisi ve sokak çocuklarının dışlanması, İleri yaştan kaynaklanan dışlanma, engellilik halinden kaynaklanan dışlanma, göçten kaynaklanan dışlanma, cinsiyet ve cinsel tercih temelli dışlanma, dinsel tercih temelli dışlanma, azınlık olmaktan kaynaklanan dışlanma sorunları ve diğer kategorisi altında belirtebileceğimiz ilaç ve madde bağımlıları, belli hastalığı olanlar ve bazı meslek gruplarıdır (ss.24-25). Burada çalışmamız gereği özellikle yalnız yaşayan Suriyeli kadınların diğer Suriyeli vatandaşlar gibi göçten, irksal kökenden, ekonomik durumlarından, yaşadıkları mekamlardan kaynaklanan dışlanmalara maruz kaldıkları gibi, cinsiyet temelli ve dul olmalarından kaynaklanan bir dışlanmanın varlığından da söz edilebilir.

Görüşmelere göre, katılımcıların tümü sosyal dışlanmaya maruz kalmaktadır. Dışlanma yaşamlarının temel sebebi Suriyeli oluşlarıdır. Bu

sebeple mekansal anlamda dışlanma, ırksal kökenden dolayı dışlanma, ekonomik temelli dışlanmaya maruz kalmaktadırlar. Dil bilmeme problemi sebebiyle dışlanma yaşamaları, bir diğer dışlanma sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılarımızdan birinin dil biliyor olmasının hayatını kolaylaştırdığı ve dışlanmayı azalttığına dikkat çekmesi önemlidir. Dil bilmeyen katılımcılar mahalle sakinleriyle iletişim kuramakta, evlerinden dışarıya çıkmadıkları bir hayat yaşamalarına sebep olmakta ve bu durum onların daha fazla dışlanmasına neden olmaktadır.

Dul olmanın dışlanmayı artırıcı bir faktör olduğunu da belirtebiliriz. Çalışmanın ilk bölümlerinde dul kadınların mahallelerinde sürekli takip edilmesi, attıkları her adımın sorgulanıyor olması, akrabalarının dahi ziyarete gelmelerinden komşuların rahatsız olması, dul olmalarının sosyal dışlanmayı artırıcı bir faktör olduğunu göstermektedir. Bu konuda katılımcılarımızdan birinin ifadesi şöyledir:

"Bakışlarıyla bile belli ediyorlar istemediklerini, dışladıklarını. Fakat bu ilk geldiğimde böyle değildi. Gittikçe Suriyelilere kötü davranıyorlar. Kötü şeyler yapan Suriyeliler de var, ama herkesi öyle görüyorlar artık. Dul olduğum için daha çok dışlanıyorum, tehlikeli görünüyorum. Her şeyin hesabını soruyorlar sokaktakiler" (K-7).

"Tehlikeli görülme", dışarıdan gelen kişiye karşı duyulan temel bir duyguyu ifade etmektedir. Nereye gidersek gidelim, dışarıdan gelen, yerli için ilk başta potansiyel tehlike, işgalci ve yabancı olarak görülmektedir. Ancak bu katılımcımızın "tehlikeli görülme" durumunu dul olmasıyla karşıladığını görmekteyiz. Türk Kadınları İçin Tehlike Olarak Görülme bölümünde ifade edildiği gibi, Suriyeli dul kadınlar "ikinci eş olma, yuva yıkma, aile düzenini bozma" potansiyeline sahip kadınlar olarak görülmekte ve Türk kadınları tarafından olumsuz bir imajla anılmaktadırlar. Dolayısıyla Suriyeli dul kadınlar, kendilerini en çok dışlayan grup olarak Türk kadınlarını bulmakta, dul olmaları sosyal dışlanmayı artıran bir faktöre dönüşmektedir.

Kocası Olan Suriyeli Kadınlara Göre Suriyeli Dul Kadınların Durumu: Dışlanma ve Baskı

Çalışmanın bu bölümünde, Suriyeli dul kadınların yaşadıkları problemlerin, kocası olan Suriyeli kadınlara göre farklılaşıp farklılaşmadığı, kocasıyla birlikte yaşayan Suriyeli kadınlara göre çevre halkının kendi durumlarını nasıl değerlendirdikleri ölçülmeye çalışılmıştır. Buna göre görüşme yaptığımız katılımcıların tümü kocası olmadığı için, göç ederek geldikleri bu bölgede sosyal problemlerle daha fazla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Eve ve çocuklara ait tüm sorumlulukları yüklenmenin zorluğunun yanı sıra, mahalle sakinleri tarafından gördükleri muamele katılımcıların hayatlarını daha da zorlaştırmaktadır. Dul olmalarından dolayı, evlenmeleri hususunda baskı gördüklerini belirten katılımcılar, ayrıca yalnız yaşadıkları için mahalle halkı tarafından sürekli gözetlenme, gündelik hayatta herhangi bir erkekle konuşmalarının komşular tarafından yanlış algılanması, hesap vermek durumunda kalmaları gibi baskıya yönelik problemlere maruz kalmaktadırlar:

"Kocam vefat ettiğinden beri evlenmem konusunda baskı görüyorum. Sürekli bu konuda rahatsız ediyorlar" (K-1).

"Kocam olsaydı insanlara hesap vermek zorunda kalmazdım. Mesela bir adama yolda adres sorsam, "Sen kiminle, niye konuştun?" diyorlar. Kocam olsaydı böyle olmazdı" (K-5).

Hem sığınmacı hem kadın hem de dul olmak, sosyal dışlanma ve baskının artmasına neden olmaktadır. Göç edenler arasında dezavantajlı konumda bulunan kadın sığınmacılar, dul olmalarından dolayı da yaşadıkları mahallelerde çeşitli baskılara maruz kalmaktadırlar. Ayrıca sosyal dışlanmanın yalnızca sosyal ilişkiler boyutunda olmadığı, sosyal yardım boyutunda da bir dışlanmanın söz konusu olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcılarımızdan yalnızca biri yetim çocuklarının olmasından dolayı komşularının ona yardım ettiğini belirtmiş, diğer katılımcılar hiçbir yardım alamadıklarını ifade etmişlerdir. Eşiyle birlikte yaşayan Suriyeli kadınlara göre sosyal ilişkiler anlamında dışlandıklarını

belirten katılımcılar sosyal yardım anlamında da dışlanma yaşamaktadırlar:

"Kocası ile birlikte yaşayanların durumu bana göre çok rahat. Ben sırf yalnız olduğum için erkek ve kadınlardan çok baskı gördüm. Kocam olsaydı kesinlikle böyle olmazdı. Koca güven demektir. Ayrıca kocası olan kadınlara Türk bayanlar daha çok yardım getiriyor. Ben dulum diye, kocalarının kafası karışır diye bana yardım etmiyorlar" (K-4).

Kübra Küçükşen'in *Suriyeli Sığınmacı Kadınlarda Sosyal Dışlanma Algısı Üzerine Nitel Bir Çalışma* isimli çalışmasında (2017) Suriyeli kadınlar, sosyal yardım boyutunda açıktan ve dışlayıcı bir tutuma maruz kalmamakta ancak sosyal ilişkiler boyutunda bir dışlanma yaşamaktadırlar. Ancak bizim çalışmamızda varılan sonuca göre, kadın sığınmacılar "dul" olmalarından dolayı sosyal yardım boyutunda da dışlanma yaşamaktadırlar. Bu sebeple "dul olmak" gerek sosyal yardım gerekse sosyal ilişkiler bağlamında dışlanmaya neden olabilmektedir. İki katılımcımızın bunu açıkça belirtmesi önemlidir, diğer katılımcılarımız ise sosyal yardım alamadıklarını ifade etmişlerdir. Görüşmelere göre, yalnız yaşayan Suriyeli dul kadınların kocası ile birlikte yaşayan Suriyeli kadınlara göre baskı ve dışlanmayı daha çok yaşadıkları tespit edilmiştir.

Yalnız Yaşamının Getirdiği Zorluklar ve Güvenlik Sorunu

Yalnız yaşayan Suriyeli kadınlar, yalnız yaşamının getirdiği zorluklarla da mücadele halindedir. Görüşmeler esnasında tüm katılımcılar "Yalnız yaşadığınız için zorlanıyor musunuz?" sorusuna çok zorlandıkları yönünde cevaplar vermişlerdir. Yabancı bir ülkeye göç ve bu göç ile birlikte başlayan zorlu sürece bir de kadınların aile reislerini kaybetmelerinden kaynaklı sorumluluklar da yüklenmiştir. Anelik ve bakım veren rollerinin artmasıyla birlikte, evin tüm ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan dul aile reisi Suriyeli kadınlar, bu durumun kendilerini çok zorladığını belirtmişlerdir:

"Çok zorlanıyorum, bunlar hep yalnız olduğum için. Tüm sorumlulukların altından kalkmaya çalıştığım gibi bir de bana yaşatılanlara karşı mücadele ediyorum. Evimi korumaya çalışıyorum" (K-4).

Görüşmelerden elde edilen verilere göre tüm katılımcılar yalnız başlarına evi idare ettikleri için ve çocukların tüm sorumluluğunu yüklendikleri için çok zorlanmaktadır. Buz'un *Kadın ve Göç İlişkisi: Sığınan ve Sığınmacı Kadınlar Örneği* (2006) isimli çalışmasında göçü tek başına yapan kadınlarda sorumluluk ve rollerdeki artışa dikkat çekilmiştir. Bu çalışmada kadınların sığınma durumundan daha olumsuz etkilenmesi ile ilgili diğer bir boyutun, tek başına gelmeyle bağlantılı olarak kadınların sorumluluklarının artışı olarak gösterilmektedir. Kadınlar eşlerini kaybettikleri veya ayrıldıkları için aileleri dağılmış, bundan dolayı sorumluluk ve rollerinde artışlar olmuştur. Kadınlar evin reisi haline gelmişler, bakım veren rolleri artmış, annelik rolleri yaşamlarında daha merkezi hale gelmiştir (Buz, 2006, s.70). Buz'un çalışmasında değinilen sorumluluk ve rollerdeki artış konusunun, bizim çalışmamız kapsamında da geçerli olduğu, bu noktada çalışma ile benzerlik taşıdığı görülmüştür. Görüşmeler esnasında, kocalarının hayatta olmasında, zorlukları bu derece yaşamayacaklarını belirten katılımcıların göç ile birlikte gelen zorluklara, evi idare etme ve artan sorumlulukların eklenmesi hayatlarını daha da zorlaştırmaktadır.

Yalnız yaşamanın getirdiği bir diğer problem ise güvenlik konusudur. Yaşadıkları mahallelerin güvenlik açısından yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. Görüşmeler için evlerine ziyarete gittiğimiz kadınların yaşadıkları sokaklar ve evler, zaten güvenlik açısından sıkıntılı bulunan mahallelerin yerleşim açısından da en sıkıntılı sokaklarıdır. Bu sokaklarda, bakımsız ve güvensiz evlerde maddi yetersizlik dolayısıyla yaşamak durumunda kalan Suriyeli dul kadınlar, sıkça yaşanan hırsızlık olaylarından korkmakta, geceleri rahat uyuyamamakta ve sürekli kontrol ederek yaşamaya çalışmaktadırlar:

"Evime iki kere hırsız girdi, o günden beri çok korkuyorum. Ve bu durum psikolojimi bozdu doktora götürdüler ilaç kullanıyorum. Gelen hırsızın benim yalnız olduğumu bilmesinden de korkuyorum, bu sebeple gece birkaç kez kalkar evi kontrol ederim" (K-6).

Görüşmelere göre, katılımcılar özellikle hırsızlık olaylarından dolayı güvenlik sorunu yaşamaktadırlar. Bunun sebebi de yaşadıkları mahallelerde bu olayların sıkça görülmesidir. Ayrıca yalnız yaşadıklarından dolayı bu korku kendilerinde daha fazla görülmektedir. "Kocanız olsaydı durumunuz ne olurdu?" sorumuza katılımcıların tümü "koca, güven demektir, o zaman hiç korkmazdık" şeklinde cevaplar vermişlerdir. Evi karakolun hemen yanında olan bir katılımcımız, bu yüzden kendini daha güvende hissettiğini de vurgulamıştır. MAZLUMDER'in 2014 yılında yaptığı, *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Kadın Sığınmacılar Raporu*'nda elde edilen bulgular çerçevesinde, Suriyeli sığınmacıların yaşam koşullarının, kadın ve çocuklar için sağlıklı, güvenli bir ortam olmadığı, yaşamlarını sürdürebilmeleri için yetersiz olduğu tespit edilmiştir. MAZLUMDER'in çalışmasındaki bulgulara benzer şekilde araştırmamız çerçevesinde yürüttüğümüz güvenlik probleminin özellikle kadınların yaşadıkları yerlerin sağlıklı ve güvenli ortamlar olmamasından kaynaklandığını belirtebiliriz. Görüşmelerde katılımcılarımızın ev bulmada yaşadıkları sıkıntılar ve sıklıkla ev değiştirmek zorunda kalmaları durumundan hareketle, her an evden çıkarılma riskiyle güvencesiz bir şekilde barınma durumunun söz konusu olduğu da tespit edilmiştir.

Uluslararası Af Örgütü (Amnesty)'nin 2016 yılının başında sunduğu *Güvenli Bir Yer İstiyorum: Suriye'den Gelen Mülteci Kadınlar, Evlerinden Ayrılmış ve Lübnan'da Korunmasız* başlıklı raporunda Lübnan hükümetinin mültecilerin oturma izinlerini yenilemeyi reddetmesi ve uluslararası yardımın yetersizliğinin de neticesi olarak mülteci kadınların riskli pozisyonlara girdiği, ev sahipleri, işverenler ve hatta polis tarafından dahi cinsel istismar riskiyle yüz yüze bırakıldığı ortaya konulmuştur. Güvenlik sorununun diğer boyutu olan bu durum ise, çalışmamızın bir sonraki bölümünde derinlemesine ele alınacaktır. Ancak güvenlik konumuza paralel olarak, Uluslararası Af Örgütü'nün çalışmasına benzer şekilde kadınların sosyal hayatta cinsel istismar, taciz, baskı yaşadıkları ve kendilerini güvenli bir konumda hissetmedikleri de tespit edilen bulgular arasındadır.

Yaşanan Baskı, İstismar ve Taciz Olayları

Araştırmanın bu bölümünde yalnız yaşayan Suriyeli kadınların, sosyal hayatta baskı, fiziksel ya da sözlü taciz, güvenliklerini tehdit eden herhangi bir istismar olayıyla karşılaşmış ve karşılaşmadıkları araştırılmıştır. Görüşme yaptığımız katılımcıların tümü, gerek güvenlik istismarı, gerek baskı gerekse cinsel istismara maruz kalmıştır. Baskılar kimi zaman, ev sahiplerinin kira bedelini olması gerekenden fazla istemesi ve bu şekilde evden çıkmalarını sağlamak şeklindedir. Kimi zaman ise ödedikleri kiralardan bazılarının hiç ödenmemiş gibi kabul edilmesi veya evden kovulmaları şeklinde yaşadıkları istismarlar söz konusudur. Bu tür durumlar, Suriyeli sığınmacıların genelinde sıklıkla yaşandığı durumlardır. Ancak kocası olmayan Suriyeli kadınların her türlü istismara daha açık pozisyonda olduğunu ve sıklıkla fiziksel, sözlü taciz ve güvenlik istismarına maruz bırakıldıklarını belirtebiliriz.

Fiziksel ya da sözlü tacize maruz kalma ile ilgili görüşmelerimizde, konunun hassasiyeti sebebiyle katılımcılarımızın soruları cevaplarken kimi zaman çekindikleri görülmüştür. Bu durumun onları fazlasıyla rahatsız ettiği yüz ifadelerinden, kendilerine bu davranışları yapan kişilere karşı sinirlenmelerinden anlaşılmıştır. Katılımcılarımızın yaşları göz önünde bulundurulduğunda içlerinde genç veya genç görünümlü olan katılımcılarımızın sözlü veya fiziksel tacize daha çok maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Görüşmelere göre Suriyeli dul kadınlar, sosyal hayatta istismarın pek çok çeşidine maruz kalmaktadır. Kadınların aynı zamanda güvenlik istismarına, buna bağlı olarak cinsel istismara uğramaları durumu da söz konusudur. Özellikle bir katılımcımızın şu ifadeleri önemlidir:

"İlk geldiğimde başka bir mahalleden ev kiraladım. Orada ev sahibi gözünü üzerime dikti. Her gece saat 3'te gelip kapımı ve pencereyi çaldı, onu içeriye almam için. O, eşinden boşanmış bir adamdı. Bana evlenme teklifi de etti, kabul etmedim. Bir gün hastaneye gitmiştim, eve geldiğimde eşyalarımı kapıya atmış, çocuklarımı da kapıya koymuştu" (K-4).

Katılımcımız, eski ev sahibinin her gece 3'te evine gelip kapıyı, pencereyi çalarak onu içeriye alması için baskıda bulunması ve kendisiyle

nikahlanmasını kabul etmemesi karşılığında eşyalarını ve çocuklarını kapıya koyması ağır bir güvenlik istismarına maruz kaldığını göstermektedir. Bu olaydan sonra katılımcımız taşındığı tüm evlerde (dört ev değiştirmiş), korkarak uyumakta, gece sürekli uyanarak kapının kilidini kontrol etmektedir.

Katılımcılarımızdan bazıları gizli veya para karşılığı nikahlanma teklifleri de aldıklarını ancak bunların hiçbirini kabul etmediklerini belirtmişlerdir. Kendisiyle evlenmek için çocuklarına hediye alan bir adamın istismarını bir katılımcımız ise şöyle ifade etmiştir:

"Bir adam beni telefonlarda çok taciz etti evlenmem için. Bir gün çocuklarıma kıyafet almış ama kıyafetler çocuklarımin bedenine uygun değil, "Gel gidip değiştirelim" dedi. Böyle deyince ben adamın iyi niyetli olmadığını hissettim. Erkek bir akrabamı çağırđım. O adamı görünce "Bu adam niye geldi? O zaman git kendin değiştir" dedi bana" (K-6).

Katılımcı yaşadığı bu olayda, çocuklarına alınan kıyafetlerin bilerek büyük alındığını, adamın amacının kendisiyle kıyafetleri değiştirmek görüntüsü adı altında baş başa dışarıya çıkmasını sağlamak olduğunu belirtmiştir. Bunun için telefonlarda taciz etme, hediyeler getirme ve baskı yapma olmak üzere her yol denenmiştir. Bir lokantada bulaşık yıkama ve yemek yapma işiyle uğraşan katılımcımız, işe gidip gelirken, bir dönem siyah bir arabanın kendini sürekli takip ettiğini belirterek: *"Arabayla yanıma yaklaşip pencereyi açıyor, sonra da gel falan diyordu, ben çok korktum ve ustama söyledim. Beni bir gün iş çıkışı ustam ve çalışanlar takip etti, adam yine arabayla yanıma gelince, o şahsı durdurdular ve müdahale ettiler. Adam da artık beni rahatsız etmedi"* (K-6) demiştir. Taciz olaylarının ağır boyutlara ulaştığı bu ve benzeri örnekleri katılımcılarımızın yaşadıkları olaylardan yola çıkarak çoğaltmak mümkündür. Sokaklarda güven içerisinde yürümelerrinin engellenmesi, yanlarında kocalarının olmadığı veya yalnız yaşadığı anlaşılan Suriyeli kadınların, her türlü istismara açık olduğu tespit edilen bulgular arasındadır.

Hem Suriyeli hem dul olmak sosyal dışlanmayı artıran bir faktördür. Kadınların yaşadıkları bu dışlanma adeta toplumsal hayatta bir "stigma" (damga) durumunu ortaya çıkarmıştır. Suriyeli dul kadınların damgalarından dolayı dışlanma yaşadıkları gibi, tam da bu durumlarından

faydalanmak isteyen gruplar da olmaktadır. Damga, toplumda bazen damgalı bireyin aleyhine ve dışlanmasına neden olurken, bazen de kendisini damgalayanların lehine yani yararına olacak şekilde, Suriyeli kadınlara yönelik bir ilginin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Katılımcıların yaşadıkları sözlü ya da fiziksel taciz, gizli veya para karşılığı nikahlanma yönünde yapılan baskılar buna örnek verilebilir. Suriyeli dul kadınlardan "faydalanmak" isteyen erkekler, bunun için çeşitli yollara başvurmakta; işe yaramayan sonuçlar elde ettiklerinde ise ilgiyi kesmekte veya başka türlü zorluklar yaşatmaktadır (K-4 katılımcımızın, ev sahibinin nikahlanma yönünde yaptığı baskıya direnmesine karşılık, çocuklarını ve eşyalarını kapıya koyması gibi).

Araştırmamızın bu bölümünde kadınların uğradıkları sözlü ya da fiziksel taciz durumları da ayrıca sorulmuştur. Katılımcılarımızdan bazıları fiziksel tacize uğradığını belirtirken, bazıları ise sözlü tacizlere maruz kaldıklarını ve bu durumu çok sık yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, evlerine gelmek isteyen erkekler olduğunu ve bu yönde baskı gördüklerini, evden yalnız dışarıya çıktıklarında kimi zaman takip edildiklerini veya sözlü taciz yaşadıklarını vurgulamışlardır. Görüşmelere göre, fiziksel taciz vakaları çok sık yaşanmamakta, ancak sözlü taciz ve rahatsız edilme durumları sıklıkla yaşanmaktadır. Yaşadıkları mahallelerde, yolda yürürken "Suriyeliler güzel" şeklinde laflar atıldığını belirten katılımcılar, bu durumu sık yaşamalarının nedenini yalnız olmalarına bağlamaktadırlar:

"Yolda yürürken "Suriyeliler güzel" şeklinde çok laf atıyorlar, çünkü burada dul olduğumu biliyorlar" (K-6)

Yaşanan bazı fiziksel taciz vakaları vardır. Yaşanan bu vakalar yaklaşma, elini tutmaya yeltenme şeklinde gerçekleşmiştir. Katılımcılar yaşadıkları bu durumlarda çok korktuklarını belirtmiş, iş yerinde bu durumu yaşayan bir katılımcımız ise işten ayrıldığını ifade etmiştir:

"Eski çalıştığım yerde, bana çalışanlardan biri yaklaşmaya ve elimi tutmaya çalıştı. Ben de o işten çıktım" (K-6).

“Bir keresinde Türk bir adam bize yardım için gelmişti. Ben mutfaktayken geldi ve elimi tuttu, üstelik ben evde yalnız değildim. Ben bağırdım tabi, evdeki akrabalarım hemen mutfağa geldiler, akrabalarım beni taciz ettiğini söyleseydim onu öldürürlerdi. Bu yüzden sadece mutfağa gelişinden korktuğumu söyledim” (K-7).

Görüşmelerden elde edilen verilere göre, katılımcılarımızın çoğu fiziksel veya sözlü tacize maruz kalmıştır. Taciz olaylarına verilen tepki ise genellikle sessiz kalmaktır. Yaşanan bu istismar olaylarının nedenini sorguladığımızda ise, Suriyeli oluşlarının, üstelik bölgelerinde dul olduklarının biliniyor oluşunun etkili olduğu tespit edilmiştir. Yaşanan istismar olaylarından son derece rahatsız olduklarını belirten katılımcılar, dışarıya çıktıklarında mecbur kalmadıkça yalnız çıkmadıklarını, kendilerini korunmasız hissettiklerini ifade etmişlerdir. Türk Kadını İçin Tehlike Olarak Görülme başlıklı bölümümüzde, hemcinslerinin Suriyeli kadınları dışladıkları ve ikinci eş olma ihtimallerine karşılık tehlikeli bulduklarını belirtmiştik. Hemcinsleri tarafından dışlanan Suriyeli dul kadınlar, karşı cinsler için ilgi çekici hale gelmektedir. Bir katılımcımızın *“Türk erkekleri bizi daha cazibeli buluyormuş, bunu da Türk kadınlarından duyuyorum. Bence bunun sebebi, biz evde çok bakımlıyız, bir de kocalarımıza çok itaatliyiz, bu yüzden” (K-5)* ifadesi bu noktada önemlidir.

Herhangi bir sözlü ya da fiziksel tacize maruz kalmayan diğer katılımcılarımız ise günlerini evde geçirdiklerini, dışarıya mecbur kalmadıkça çıkmadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca yaş itibariyle diğer katılımcılardan büyük olmalarının da bu durumu azaltan bir faktör olabileceği düşünülebilir. Çalışan katılımcılarımızın, çalıştıkları yerde herhangi bir istismara ya da mobbinge maruz kalıp kalmadıklarını ölçmek adına da sorular yöneltmiştir. Katılımcılar, ücretlerinin verilmemesi ya da eksik verilmesi, çalıştıkları iş yerlerinde kimi çalışanların kendilerine yakınlasmaya çalışması şeklinde durumlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Görüşmelerden elde edilen verilere göre katılımcıların hak ettiği kazancın verilmemesi, ancak bu durumun Türkçe bilmemesi, Suriyeli olmasıyla ilişkilendirilmesi veya fiziksel tacize maruz kalmaları iş yerinde de istismar probleminin varlığını göstermektedir. Bütün bu yaşanan taciz ve istismar durumlarına karşı Suriyeli dul kadınlar haklarını aramak,

mücadele etmek ya da şikayette bulunmak durumundan yoksundurlar. Kendilerince yaşadıkları durumlardan kurtulmaya çalışan kadınlar, olayları daha ziyade sineye çekmekte ve sessiz kalmaktadırlar. Evlerini geçindirmek için çalışmak zorunda kalan kadınlar, eve gidiş geliş yollarında veya çalıştıkları yerlerde istismara daha açık hale gelmektedirler.

Tartışma ve Sonuç

Suriye'deki savaşın ardından Türkiye'ye sığınan ve babası/kocasını olmayan için yalnız yaşamak durumunda olan kadın sığınmacılara yönelik yapılan bu çalışmada, Suriyeli kadın sığınmacılara yönelik nasıl bir algının olduğunu, bizzat kadın sığınmacıların görüşlerine başvurarak bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırmanın temel problemi çerçevesinde yerli halkın yalnız yaşayan Suriyeli kadınlara nasıl davrandıkları, kendilerine karşı tutumlarının nasıl olduğu, kadın sığınmacıların yorumları üzerinden ölçülmüştür. Buna göre yalnız yaşayan (dul) kadın sığınmacılar, oturdukları mahallenin sakinlerinin kendilerini istemediğini ve bakışlarının olumsuz olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle dul olmaları sebebiyle mahallede attıkları her adımın sorgulanması, özgür hareket edememe, ev sahipleri ve komşular tarafından baskı altında tutulma durumlarıyla karşı karşıya gelmektedirler. Bu durum ise dul kadın sığınmacıları eve daha çok kapatmakta ve sosyal hayata adapte olamadıkları, kapalı bir hayat yaşamalarına mecbur bırakmaktadır.

Yalnız yaşayan Suriyeli kadınlara olumsuz bakışta özellikle Türk kadınlarının etkisinin olduğu saptanmıştır. Türk kadınları, Suriyeli kadınları kendilerine rakip olarak görmekte, dul yaşayan kadınlara "kocalarımızı ellerimizden alıyorsunuz, bir de size yardım mı edelim?" şeklinde tepkiler vermektedirler. Bu tepkilerin kendilerini son derece rahatsız ettiğini belirten Suriyeli dul kadınlar, mahallelerinde Türk kadınlar tarafından hiç sevilmemekte, bu sebeple de herhangi bir komşuluk ilişkisi kuramamaktadırlar. Katılımcılardan elde edilen görüşe göre Türk kadınları arasında, göç edip gelen kadın sığınmacıların erkekleri etkilediği ve aile düzenleri için bir tehlike olduğu görüşü yaygınlık kazanmıştır. Ancak Suriyeli kadınlara karşı olan bu tutumun Türk kadınları arasında genellenemeyeceğini belirtmemiz gerekir. Yaşadıkları mahallelerde kendilerine iyi davranan Türk kadınlarının da olduğunu belirten katılımcılar olmuştur.

Ayrıca, katılımcıların yaşadıkları mahalleler gerek eğitim seviyesi gerek güvenlik seviyesi açısından Adana'nın sıkıntılı mahalleleridir. Dolayısıyla bu mahallelerde yaşayan yerli kesimden bazılarının tepkileri, tüm yerel halkın tepkisi olarak değerlendirmemelidir. Görüşme yapılan mahallelerdeki yerli kadın ve erkeklerin Suriyeli dul kadınlara karşı tutum ve davranışları olumsuz olarak değerlendirilmiştir, ancak bu durum, yerli halkın tümünün tutum ve davranışları olarak değerlendirilmemelidir.

Yerli halk tarafından istenmeyen ve aile düzenlerine karşı tehlikeli olarak görülen Suriyeli dul kadınlar, sosyal dışlanmaya maruz kalmakta ve toplumsal hayattan uzaklaştırılmaktadır. Dil bilmemeleri, ırksal kökenleri ve dul oluşları dışlanmayı artıran bir faktör olmaktadır. Kocasını ile birlikte yaşayan Suriyeli kadınlara göre durumlarının daha zor olduğunu ifade eden katılımcılar, dul olmalarından dolayı, evlenmeleri hususunda baskı görmekte, bunun yanı sıra yaşadıkları mahallede sürekli gözetlenme, eve giriş çıkışlarının devamlı olarak sorgulanması ve hesap verme durumlarıyla da mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Sosyal yardım konusunda da ayrımcılığa maruz kalan kadınlar, kocalarının hayatta olmaması dolayısıyla ev geçindirme sorumluluğunu yüklenmekte; güvenlik ve sosyal baskı problemlerine ise daha çok maruz kalmaktadır. Dolayısıyla Suriyeli dul kadınlara yönelik hem bir sosyal dışlama hem de bir sosyal baskı söz konusudur. Yalnız yaşayan Suriyeli kadınlar mahallelerinde son derece güvenliksiz ortamlarda yaşamaktadırlar. Mahallelerde sıkça yaşanan hırsızlık olayları ve kendilerinin bölge halkı tarafından dul olduklarının biliniyor oluşu, Suriyeli kadınları daha çok tedirgin etmektedir. Ayrıca bazı katılımcıların yaşadıkları trajik olaylar (evlerinde gece rahatsız edilmeleri vb.), yalnız olan kadın sığınmacıları korkutmakta ve geceleri birkaç kez uyanarak evi kontrol etmelerine sebep olmaktadır.

Son olarak Suriyeli dul kadınlara yönelik sosyal baskı, istismar ve taciz olayları sıklıkla yaşanmaktadır. Görüşme yaptığımız tüm katılımcılar sosyal hayatta çeşitli baskı, taciz ve istismara maruz kalmıştır. Ev sahiplerinin kira bedelini yükselterek evden çıkmaları hususunda yaptıkları baskılar veya kira bedellerinin ödendiği halde kabul edilmemesi şeklinde kendini gösteren istismarların yanı sıra, ev sahipleri tarafından geceleri rahatsız edilme, evlenme konusunda baskı görme, çalıştıkları yerlerdeki çalışanlar tarafından fiziksel tacize uğrama, mahallelerinde yerli halk

tarafından sözlü tacize maruz kalma gibi çeşitli taciz vakaları söz konusudur. Kendilerini telefonlarda, evlerinde, sokaklarda veya iş yerlerinde tacize maruz bırakan bazı erkekler, Suriyeli kadınların dul ve savunmasız oluşlarından faydalanmaktadır. Bu durum karşısında ise Suriyeli kadınlar en fazla yakın akrabaları ya da güvendikleri kişilere başvurmakta, ancak çoğunlukla kendi başlarına durumu çözmeye çalışmaktadırlar. Gizli veya para karşılığı nikahlanma konusunda çok baskı yaşayan Suriyeli kadınlar, bazı Türk erkeklerinin kendilerini kullanmak istediklerini düşünmektedir. Görüşmelerde kadınların hayattan umutsuz, gelecek açısından beklentilerinin olmadığı, kendileri ve çocukları için son derece endişeli oldukları gözlemlenmiştir. Zorunlu göç ile sığındıkları bu topraklarda, yalnızca göçün getirdiği sorunlarla değil aynı zamanda dul olmanın getirdiği sosyal baskı ve tacizlerle de mücadele etmektedirler. Hem Suriyeli hem de dul olmalarından dolayı damgalanan kadın sığınmacılar, komşuları, ev sahipleri ve Türk kadınları tarafından dışlanmakta, kendilerinden faydalanmak isteyen gruplara karşı ise istismara açık hale gelmektedirler. Suriyeli dul kadın sığınmacılar savaş ve göç olgusunu en derin şekilde yaşamakta, yoksulluk ve çaresizlikten kaynaklanan problemlerin yanı sıra, sosyal problemlerle de mücadele etmek durumunda kalmaktadırlar.

EXTENDED ABSTRACT

Syrian Women Living Alone: Adana Sample

*

Büşra Özüdoğru

Siirt University

This study was discussed with Syrian women. But these women are women who have to live alone because they lost their husbands/fathers in the war. Syrians took refuge in Turkey and widowed women, they experience problems in Turkey are the subject of this research. In this study, an assessment was made of how a Syrian woman was treated for asylum seekers, by referring to the views of women asylum seekers themselves. The main problem of the study is how the behavior and attitudes of the indigenous people to the living Syrian women are measured by the comments of women asylum seekers. According to this, women living alone (widows) stated that the inhabitants of the neighborhood they live in do not want themselves and their views are negative. Especially because they are widowed, they are faced with the question of every step taken in the neighborhood, being unable to act freely, being hostile and being oppressed by their neighbors. This situation makes widowed asylum seekers close to home more often and they are forced to live a closed life in which social life can not be adorned.

The negative view of Syrian women living alone was determined to be especially influenced by Turkish women. Turkish women see Syrian women as a rival to them, responding to widowed women in the form of "We take our husbands from our hands, and let us help you?" The Syrian widowed women who are extremely disturbed by these reactions are never liked by Turkish women in their neighborhoods and therefore can not establish any neighborhood relations. According to the opinion obtained from the participants, among the Turkish women, it has become widely accepted that migrant and asylum seekers are influenced by men and that they are a danger to their family organization. However, we must not state

that this attitude towards Syrian women can not be generalized among Turkish women. They were participants who stated that there are also Turkish women who treat themselves well in their neighborhoods. In addition, the neighborhoods where the participants live are the distressed neighborhoods of Adana in terms of education level and security level. Therefore, the reactions of some of the indigenous people living in these neighborhoods should be evaluated as the reaction of all the local people. The attitudes and behaviors of the local women and men in the interviewed neighborhoods to the Syrian widow were evaluated as negative, but this should not be regarded as the attitude and behavior of all the indigenous people.

Syrian widowed women, who are seen as undesirable by the locals and dangerous to their family order, are exposed to social exclusion and social life is being removed. Language knowledge, racial origins and widowhood are factors that increase exclusion. The situation of widowed women is worse than that of Syrian women living with her husband. Because they are forced to marry because they are widows, they constantly watch over the neighborhoods they live in, are questioned about their entry and exit, and have to account. Also, women who are subjected to discrimination in the area of social assistance also bear the burden of caring for their families because their husbands are not alive. All of them are exposed more to security and social pressure problems. Therefore, there is both social exclusion and social pressure towards the Syrian widowed women. Syrian women living alone live in extremely unsafe environments in their neighborhoods. The occasions of frequent thefts in the neighborhood cause Syrian widowers to be disturbed. Because they are known to be widowed by the environment they live in. They are worried about their security for this reason. In addition, tragic events (such as night disturbances at home) that some participants are experiencing frighten female asylum seekers alone and cause them to wake up several times to check the house.

Finally, social pressure, abuse and harassment are frequent for Syrian widowed women. All the participants we interviewed were subjected to various pressures, harassment and exploitation in social life. The homeowners are exploiting the rights of Syrian widowers by raising their rental fees or ignoring paid rentals. There are also various harassment cases such

as night disturbance by the hosts, pressure on the marriage, physical abuse by the employees in the places where they work, and verbal abuse exposure by the locals in their neighborhoods. Some men who have exposed women to Syrian widows on the phone, at home, on the streets or at work, benefit from the widowhood and vulnerability of Syrian women.

In the face of this situation, Syrian women sometimes resort to close relatives or confidants, but often they try to solve the situation on their own. Syrian women who are under a lot of pressure about concealed or money marriage think that some Turkish men want to use themselves. In the interviews, it was observed that women are desperate from life, have no future expectations, and are extremely anxious for themselves and their children. With their forced migration, they struggle not only with the problems brought by migration but also with social pressure and harassment caused by being widowed. Asylum seekers who are stigmatized for being Syrian and widowed are being excluded by their neighbors, their host families and Turkish women, and they are exposed to exploitation against groups that want to benefit from them. Syrian widow asylum seekers experience the deepest aspects of the phenomenon of war and migration, struggling with social problems as well as problems stemming from poverty and helplessness.

Kaynakça / References

- AFAD, (2014). *Türkiye'deki Suriyeli kadınlar*, www.ihad.org.tr/file/reports/2013/2012iltica.pdf (Erişim Tarihi: 15.11.2017).
- Aktaş, A. (2016). *Türkiye'de yaşayan Suriyeli kadın mülteciler: Kilis örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Al-Jazeera Turk, (2017). <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/suriyelilerle-2-evlilik-sosyal-sorun> (Erişim Tarihi: 30.01.2018).
- Bauman, Z. (2009). *Sosyolojik Düşünmek*. 6.Bsk. Ayrıntı Yay.:İstanbul.
- Buz, S. (2006). *Kadın ve göç ilişkisi: sığınman ve sığınmacı kadınlar örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Küçükşen, K. (2017). Suriyeli sığınmacı kadınlarda sosyal dışlanma algısı üzerine nitel bir çalışma, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6 (5), 2399-2413.
- MAZLUMDER (2014). *Kamp dışında yaşayan Suriyeli kadın sığınmacılar raporu*, <http://istanbul.mazlumder.org/tr/main/yayinlar/yurt-ici-raporlar/3/mazlumder-kamp-disinda-yasayan-suriyeli-kadin/1116>, (Erişim Tarihi: 15.11.2017).
- Milliyet Gazetesi, (2014). <http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/mehvesevin/suriyelilerle-evlilik-ticarete-donustu-1828673/> (Erişim Tarihi: 20.11.2017).
- Neuman, W.L. (2013). *Toplumsal araştırma yöntemleri, nitel ve nicel yaklaşımlar*. 6.Bsk., (1.Cilt). Yayın Odası: Ankara.
- T.C. İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2017). http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik (Erişim Tarihi: 29.01.2018).
- Toplu, R. (2015). *Immigration of discrimination; Syrian asylum-seeker women, with Istanbul experiences*, Roul Wallenberg Institute.
- Uluslararası Af Örgütü, (2016). *Güvenli bir yer istiyorum: Suriye'den gelen mülteci kadınlar, evlerinden ayrılmış ve Lübnan'da korunmasız*, <https://www.amnesty.org.tr/lubnan-suriyeden-gelen-multeci-kadınlar-cinsel-istismar-ve-taciz-riskiyle-karsi-karsiya>, (Erişim Tarihi:18.11.2017).
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 9.Bsk., Seçkin Yayınevi: Ankara.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Özüdoğru, B. (2018). Yalnız yaşayan Suriyeli kadınlar: Adana örneği. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1132-1162. DOI: 10.26466/opus.442407